

Nr 47

Utlåtande i anledning av motioner angående rättsvården och om ett samlat handlingsprogram för bekämpande av brottsligheten.

I de likalydande motionerna I: 747 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II: 855 av herr *Dockered m. fl.* hemställs »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag åsyftande erforderliga lagstiftningsåtgärder m. m. för rättsvårdens effektiva upprätthållande i enlighet med rättens och humanitetens principer och med beaktande av vad i motionen i övrigt säges».

I de likalydande motionerna I: 752 av herr *Sveningsson m. fl.* och II: 860 av herr *Oskarson m. fl.* hemställs »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att med stöd av forskning och av tidigare utredningar vunna erfarenheter skyndsamt framlägga förslag till ett samlat handlingsprogram för brottslighetens bekämpande».

Motionsskäl

I motionerna I:747 och II:855 framhålls under hänvisning till statistik och uttalanden i statsverkspropositionen att rättsvårdens läge fortfarande är bristfälligt. Motionärerna anser det beklämmande i vilken utsträckning man även på ansvarigt håll tycks ha resignerat när det gäller att stoppa och pressa tillbaka brottsvågen.

Ett omfattande intresse ägnas enligt motionärerna åt brottslingsvården, medan det brister i vårdnad om rätt och trygghet som varje enskild medborgare har minst lika god rätt att kräva. Rättsvården är dock den primära uppgiften som samhällets skötsamma och laglydiga medborgare måste tillförsäkras.

Det är, framhåller motionärerna vidare, uppenbart att lagarnas utformning och tillämpning måste anpassas att mota den ökade brottsligheten. Domstolsväsendets och åklagarmyndigheternas effektivitet måste också förstärkas så att deras möjlighet till snabba åtgärder förbättras. Det får inte heller vara så att ordningspolisen har stora svårigheter att lösa växande uppgifter och klara ömtåliga situationer. Delvis är detta en utbildningsfråga, men tillgång på personal, disponibel i sådana fall, är likaledes en betydelsefull förutsättning för att lösa uppgifterna.

Motionärerna anser att man borde kunna vara ense om målsättningen — lag och rätt åt alla — men tvekar om denna grundläggande enighet nu föreligger. När om-

dömena om medlen går starkt isär kan det enligt motionärerna i vart fall bedömas så, att resultaten som avses icke är desamma.

En parlamentarisk utredning skulle enligt motionärerna kunna komma fram till enhetligare bedömanden av såväl mål som medel. Därigenom skulle underlag skaffas för de lagstiftningsåtgärder som kan erfordras, liksom för åtgärder avseende en upprustning av barnavårdsnämnds-, polis-, åklagar- och domstolsorganisationerna. Snabbare och effektivare samhällsåtgärder skulle möjliggöra att den växande brottsligheten bromsas upp och bringas tillbaka. Myndigheterna skulle ha laga möjligheter och personella resurser för att bekämpa den förödande utveckling av rätts-samhällets nedrivande element och faktorer, hela den våg av allt fler brott mot vilka i många fall nu intet görs därför att möjligheter under årtal saknats eller varit påtagligt otillräckliga.

Beträffande motionernas fullständiga innehåll hänvisar utskottet till motionen I: 747.

I motionerna I: 752 och II: 860 redogörs till en början för vissa statistiska uppgifter och uttalanden om brottsutvecklingen i bil. 4 i årets statsverksproposition, vilka motionärerna anser ge en skrämmande bild av dagsläget på området. I anslutning härtil anförs att den allvarliga brottsligheten — förutom att brotten tenderar att bli alltmer avancerade, råare och brutalare — tränger allt längre ned i åldersgrupperna. Respekten för medmänniskans liv och egendom avtrubbas mer och mer, och den personliga tryggheten och rättssäkerheten är i allvarlig fara.

En annan oroande utveckling är enligt motionärerna att man vid opinionsyttringar alltmer öppet manar till bruket av våld för att nå det mål man säger sig eftersträva. Detta tillsammans med narkotika- och alkoholmissbruk gör att respekten för vedertagna normer och av samhället fastställda regler hos många människor efter hand avtrubbas för att i många fall helt försvinna.

Efter framhållande att den låga uppklaringsprocenten icke är ägnad att skapa förtroende för samhällets rättsvårdande myndigheter bland dem som utsätts för brottslig handling fortsätter motionärerna.

Ett flertal utredningar sysselsätter sig med rättsvårdsfrågorna från olika utgångspunkter. En del av dem arbetar sedan flera år tillbaka, en del av nyare datum och vissa har slutfört sitt uppdrag. Resultaten från flertalet av utredningarna väntar vi dock fortfarande på. I det allvarliga läge där vi nu befinner oss i fråga om den allmänna utvecklingstendensen inom brottsligheten och den därav följande personliga otryggheten för medborgarna bör insatserna för att åstadkomma praktiska resultat intensifieras.

Det är, synes det oss, absolut nödvändigt att snarast få underlag för åtgärder från samhällets sida, som kan bromsa upp den stigande brottsligheten och tvinga den tillbaka.

Avslutningsvis påpekar motionärerna att anpassningssvårigheterna är mycket stora i vårt alltmer komplicerade samhälle och ställer frågan hur man skall kunna kanalisera medborgarnas och framför allt de ungas goda impulser och aktiviteter

i en positiv och konstruktiv riktning till gagn för såväl den enskilde som samhället. Dessa problem bör, slutar motionärerna, av landets lagstiftande församling ägnas betydligt större uppmärksamhet än hittills.

Beträffande motionernas fullständiga innehåll hänvisar utskottet till motionen II: 860.

Brottsutvecklingen

Brottslighetens utveckling under åren 1958—1968 framgår av nedanstående sammanställning.

Brott som kommit till polisens kännedom m. m.

År	Brottsbalks- (strafflags-) brott	varav		Uppklaringsprocent ¹			
		inbrottsstöld	motorfordons-tillgrepp	mord och dråp (även försök), barnadråp, misshandel, varav döden följt, övriga misshandels- brott och rån	skadegörelse	för samtliga brott som kommit till polisens kännedom	för tillgrepps-brott
1958	280 919	53 645	39 237	8 988	12 355	34,1	21,1
1959	278 005	53 230	34 339	8 836	13 333	33,9	20,6
1960	276 314	56 302	32 284	9 325	13 166	35,0	21,3
1961	281 752	56 460	34 157	9 390	14 876	34,1	21,7
1962	293 763	62 002	37 328	9 419	15 465	35,4	22,0
1963	308 850	66 120	37 625	9 810	15 419	33,8	21,5
1964	336 435	72 530	41 152	10 347	18 233	32,1	20,2
1965	393 660	80 584	46 717	12 936	22 995	31,3	19,5
1966	410 904	80 520	44 861	14 341	22 393	32,7	21,5
1967	437 042	85 469	48 899	14 889	24 721	33,6	21,6
1968 ²	458 281	95 561	48 414	16 244	27 691		

¹ Uppklaringsprocenten avser under året uppklarade brott i relation till de brott som har anmälts samma år.

² Se texten nedan.

Tabellen överensstämmer beträffande åren 1958—1967 med den som intagits i 1969 års statsverksproposition (bil. 4 s. 12). Uppgifterna för 1968 har hämtats från statistiska centralbyråns preliminära månadsstatistik. Det bör understrykas att centralbyråns statistiksystem från och med 1968 lagts om så att uppgifterna numera utvinns ur den anmälningsrutin, en ADB-rutin, som ingår i polisens spaningsregister, varför 1968 års mer rättvisande preliminära statistik inte är helt jämförbar med tidigare års. Inte heller kan f. n. med säkerhet bedömas hur de preliminära värden som nu föreligger för år 1968 förhåller sig till de definitiva. Att den slutliga statistiken liksom före omläggningen till ADB kommer att visa högre siffror är dock klart. Differensen kan enligt rikspolisstyrelsens petita för budgetåret 1970/71 tills vidare antas vara densamma som före statistikomläggningen, eller enligt en genom-

snittsberäkning av styrelsen 7,2 procent. Om man applicerar denna procentsats på 1968 års preliminärvärde, 458 281, får man en beräknad slutsiffra om drygt 491 000 brottsbalksbrott för detta år, motsvarande en ökning från 1967 av ca 54 000 brott eller 12,4 procent. Enligt rikspolisstyrelsen kan statistiken från 1968 i stort sett sägas bekräfta en tidigare prognos om en genomsnittlig årlig ökning av brottsligheten med ca 10 procent. En sådan ökning ger för 1968 slutsiffran 480 000 brottsbalksbrott och för åren 1963—1968 följande tabell över den antalsmässiga och procentuella ökningen av antalet brottsbalksbrott.

1963	1964	1965	1966	1967	1968
+ 15 087	+ 27 585	+ 57 225	+ 17 244	+ 26 138	(+ 43 700)
+ 5,1 %	+ 8,9 %	+ 17,0 %	+ 4,4 %	+ 6,4 %	(+ 10 %)

Här må också lämnas vissa uppgifter om brottsutvecklingen första halvåret 1969. I nedanstående tabell, som hämtats ur rikspolisstyrelsens nyssnämnda petita, jämförs de preliminära uppgifterna om antalet brottsbalksbrott för första halvåret 1969 med den preliminära statistiken för första halvåren 1966—1968. Siffrorna för 1968 och 1969 har inom utskottskansliet korrigerats i enlighet med statistiska centralbyråns meddelande 6.10.1969 nr R 1969: 17.

	1965	1966	1967	1968	1969
Förändring		+ 3 737 + 2,2 %	+ 15 793 + 9,0 %	+ 23 756 + 12,4 %	— 8 791 — 4,1 %
Totalt	172 162	175 899	191 692	215 448	206 657

Av tabellen kan man — med den reservation som föranleds av statistikomläggningen — konstatera — för första gången sedan 1960 — en nedgång av antalet brottsbalksbrott. Rikspolisstyrelsen anför i sina petita att det naturligtvis inte är möjligt att med säkerhet avgöra vilka faktorer som lett till uppbromsningen av brottsutvecklingen. Enligt vad styrelsen kunnat finna skiljer sig emellertid det aktuella halvåret, såvitt gäller förhållanden som kan tänkas påverka brottsligheten, endast i ett avseende från tidigare år, nämligen att polisen sedan januari 1969 bedriver en samlad aktion mot narkotikabrottsligheten. Styrelsen antar att denna aktion i väsentlig utsträckning inverkat på brottsutvecklingen.

Utredningar m. m.

Under de senaste åren har såsom närmare framgår av utskottets utlåtanden 1966: 41, 1967: 22 och 1968: 36 rättsvårdsfrågorna från olika utgångspunkter sysselsatt ett flertal statliga utredningar, bl. a. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar, utredningen angående försöksverksamhet mot ungdoms-

brottsligheten, kommittén för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna, 1961 års utredning om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever, socialutredningen, domstolskommittén, kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården, polisverksamhetsutredningen, polisberedningen, polisutbildningskommittén och 1967 års polisutredning. I sammanhanget bör också nämnas samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten, vars verksamhet närmare beskrivs nedan. Pågående utredningsarbeten beträffande särskilda brottskategorier framgår av nedan redovisade interpellationssvar.

Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten tillkallades av chefen för justitiedepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964. Det består av företrädare för de centrala myndigheter som berörs av frågor om förebyggande och bekämpande av ungdomsbrottsligheten samt för statens ungdomsråd, domstolsväsendet och den kommunala barna- och ungdomsvården. Enligt meddelade direktiv har samarbetsorganet som en huvuduppgift att söka samordna de åtgärder mot ungdomsbrottsligheten som ligger inom de berörda samhällsorganens verksamhetsområden. Samarbetsorganet kan vidare genom framställningar till Kungl. Maj:t eller eljest ta initiativ till åtgärder som icke kan genomföras av de samverkande myndigheterna självmant.

En arbetsgrupp inom samarbetsorganet har övervägt förutsättningarna för ett bättre brottsförebyggande samarbete på det lokala planet. Resultaten har framlagts i promemorian »Samarbete i brottsförebyggande syfte» (stencil Ju 1969: 2), som i februari 1969 överlämnats till chefen för justitiedepartementet.

Enligt arbetsgruppens syn på det förebyggande samarbetets behov och möjligheter bör ett organiserat samarbete betraktas som en ovillkorlig skyldighet för de berörda myndigheterna men samtidigt kunna utformas efter skiftande lokala och övriga förhållanden och behov.

Samarbetsorganet ansluter sig till de grundtankar som kommit till uttryck i arbetsgruppens promemoria. På grundval av denna promemoria har samarbetsorganet utarbetat ett förslag till kungörelse om samarbete i brottsförebyggande syfte.

Förslaget innehåller i huvudsak följande.

I orter som länsstyrelsen bestämmer skall finnas samarbetsorgan mot ungdomsbrottslighet. Företrädare för polismyndighet, barnavårdsorgan och skola skall alltid ingå i det reguljära samarbetsorganet. Även andra myndigheter som berörs av verksamheten bör företrädas i organet. Detta skall hålla regelbundet återkommande sammanträden för att genom överläggningar i gemensamma frågor och utbyte av erfarenheter möjliggöra planering och samordning av olika brottsförebyggande åtgärder. Till sammanträde bör alltefter ärendenas beskaffenhet kallas företrädare för socialvård, psykisk barna- och ungdomsvård, arbetsförmedling, kriminalvård i frihet samt andra myndigheter, institutioner och föreningar, vilkas verksamhet berör

barna- och ungdomsvård. Samarbetsorganet skall arbeta på att samarbetsgrupper tillsätts för verksamhet på fältet och annan uppsökande verksamhet. Rikspolisstyrelsen, skolöverstyrelsen och socialstyrelsen skall lämna närmare anvisningar för samarbetets bedrivande.

Arbetsgruppens promemoria och samarbetsorganets förslag till kungörelse har remissbehandlats och är nu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner med i huvudsak samma yrkande som det i nu förevarande motioner har på hemställan av utskottet eller av reservanter inom utskottet avslagits av 1966, 1967 och 1968 års riksdagar (1LU 1966: 41, 1967: 22, 1968: 36).

I sitt utlåtande 1968 ansåg utskottet i likhet med motionärerna att brottsutvecklingen ingav mycket stark oro. Efter att ha redovisat vissa statistiska uppgifter, olika reformer på rättsvårdens område och pågående utredningsarbete fortsatte utskottet:

Även om det sålunda kan vitsordas att en del åtgärder vidtagits i brottsbekämpande syfte tyder den pågående brottsutvecklingen enligt utskottets mening på att dessa åtgärder varit otillräckliga och att samhället eftersatt den primära uppgiften att skydda medborgarna mot övervåld och skador till liv och egendom. En anledning till att tillräckligt effektiva åtgärder icke vidtagits kan vara att det stora antalet utredningar på ifrågavarande område icke samordnats i erforderlig utsträckning. Om en sådan samordning kommer till stånd — genom en parlamentarisk utredning eller på annat sätt — torde möjligheterna ökas att utan onödigtidsutdräkt genomföra de åtgärder som är önskvärda och möjliga. Vissa åtgärder synes dock möjliga att genomföra omedelbart. Polisväsendets nya organisation kan sålunda förväntas bli ett verkligt effektivt medel mot brottsligheten endast om — samtidigt som rationaliseringar vidtages — betydligt ökade resurser anslås för både yttre bevakning och brottsutredning. Även kriminalvården i frihet är i behov av kraftigt ökade anslag. Eftersom barnavårdsnämndernas verksamhet är av väsentlig betydelse för motverkande av brottslighet borde även dessa få ökade resurser och dessutom vidgade befogenheter, framför allt att ingripa i tid.

Utskottet hemställde, att riksdagen med bifall till de förevarande motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening ge till känna vad utskottet anfört.

I en reservation av åtta ledamöter hemställdes att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. I motiveringen för denna hemställan anfördes sammanfattningsvis:

Utskottet, som erinrar om att det åligger samarbetsorganet mot ungdomsbrottsligheten att bl. a. fortlöpande följa brottsutvecklingen och resultaten av samhällets åtgärder mot lagöverträdare samt att ta erforderliga initiativ, anser icke att något står att vinna med en omfattande utredning av den art motionärerna föreslagit. Med anledning av att motionärerna ifrågasätter ändringar i lagstiftningen får utskottet vidare framhålla att brottsbalkens påföljdssystem, som är av avgörande betydelse

för samhällets möjligheter att förebygga brott, ännu inte prövats tillräckligt länge för att man skall kunna ta ställning till om några väsentliga förändringar i lagstiftningen bör vidtas. På grund av det anförda och då Kungl. Maj:t noga följer hithörande frågor kan utskottet icke ansluta sig till motionärernas yrkande.

Riksdagen följde reservationen.

Interpellation angående tillsättande av en kriminalpolitisk beredning

Som svar på en interpellation under vårsessionen med 1969 års riksdag av fru Eriksson i Stockholm till chefen för justitiedepartementet om denne vore beredd att överväga tillsättandet av en kriminalpolitisk beredning med uppdrag att fortlöpande följa vår strafflagstiftning anförde *statsrådet Kling* den 20 maj 1969 följande (AK prot. 25: 26).

Brottsbalken, som trädde i kraft den 1 januari 1965, är resultatet av ett mångårigt reformarbete, som avsåg såväl bestämmelserna om de särskilda brotten som utformningen av påföljdssystemet. Jämsides med detta reformarbete på straffrättens område har en fortlöpande upprustning skett inom kriminalvården med sikte på att skapa humana och effektiva behandlingsmetoder.

Men reformarbetet inom kriminalpolitiken är inte och kommer aldrig att vara avslutat. Detta framgår bl. a. av att det redan har gjorts vissa betydelsefulla ändringar i brottsbalken, bl. a. av reglerna om villkorlig frigivning och om förverkande av egendom på grund av brott. För närvarande pågår arbete på partiella reformer beträffande flera olika delar av det kriminalpolitiska området. I första hand bör nämnas det arbete som kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården sedan år 1967 bedriver med att se över lagstiftningen om behandlingen av personer som har tagits in i fångvårdsanstalter och häkten. Av betydelse för den kriminalpolitiska behandlingen av ungdomsbrottslingar är också verksamheten inom samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten.

Vidare pågår utredningsarbeten beträffande särskilda brottskategorier. Sålunda är vissa yttrandefrihetsbrott, nämligen uppvigling, brott mot trosfrid samt sårande av tukt och sedlighet, föremål för översyn genom kommittén för lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet. Frågor om förstärkt integritetsskydd på personrättens område utreds av integritetsskyddskommittén och frågor om ämbetsbrotten av ämbetsansvarskommittén. Åtgärder mot butiksnatterierna övervägs av 1968 års brottmålsutredning. Abortlagstiftningen är också under utredning. Avkriminalisering av fylleriet övervägs. Även andra mera begränsade reformer är aktuella.

Man kan förmoda att den snabba rättsutvecklingen inom kriminalpolitiken snart nog påfordrar att också andra frågor än de som nu är föremål för särskilda överväganden ägnas uppmärksamhet. Det finns otivelaktigt skäl som talar för tillsättandet av en sådan kriminalpolitisk beredning som fru Eriksson avser med sin fråga. Jag anser dock att tiden ännu inte är mogen för det samlade grepp som en sådan åtgärd skulle innebära utan att man åtminstone ytterligare någon tid bör fortsätta på de partiella reformernas väg.

Utskottet

I de båda motionspar som behandlas i detta utlåtande hemställs om en parlamentarisk utredning på rättsvårdens område. Under hänvisning till tillgänglig statistik framhålls i bägge motionsparen att brottsligheten under de senaste åren ökat väsentligt och att ökningen varit särskilt markant beträffande grövre brott och brott av våldskaraktär. Motionärerna anser att läget på rättsvårdens område är oroande. Enligt motionerna I: 747 av herr Ferdinand Nilsson m. fl. och II: 855 av herr Dockered m. fl. skulle en utredning skapa underlag för erforderliga lagstiftningsåtgärder för rättsvårdens effektiva upprätthållande och för upprustning av barnavårds-, polis-, åklagar- och domstolsorganisationerna. Enligt motionerna I: 752 av herr Sveningsson m. fl. och II: 860 av herr Oskarson m. fl. borde med stöd av forskning och erfarenheter som vunnits av tidigare utredningar skyndsamt framläggas förslag till ett samlat handlingsprogram för brottslighetens bekämpande.

I likhet med vad som uttalats från utskottets sida tidigare år då liknande motionsyrkanden prövats i riksdagen anser utskottet att brottsutvecklingen är ägnad att inge oro. Av den preliminära statistiken över brott som kommit till polisens kännedom framgår att antalet brottsbalksbrott under 1968 fortsatt att stiga i oförminskad takt. Som motionärerna framhåller är ökningen särskilt markant beträffande grövre och mer svårutredda brott. I hög grad oroande är att narkotikamissbruket och den brottslighet som föranleds därav ökat kraftigt under de senaste åren.

På sistnämnda område har dock den samlade aktion mot narkotikabrottsligheten som polisen bedriver sedan januari 1969 medfört att ett betydande antal narkotikabrott avslöjats och att ett stort antal narkotikabrottslingar lagförts. Den preliminära statistiken för första halvåret 1969 visar en nedgång av såväl sådana brottsbalksbrott, bl. a. tillgreppsbrott och bedrägeribrott, som anses ha ett direkt samband med narkotikamissbruk, som de brottskategorier, främst grova stölder, vilka kan antas bäst avspegla aktionens allmänt preventiva effekt. För första gången sedan 1960 utvisar statistiken även en nedgång av det sammanlagda antalet brottsbalksbrott.

Under hela 1960-talet har bedrivits ett omfattande arbete på rättsvårdsområdet. Kanske bör det sjunkande antalet brottsbalksbrott också hänföras till att resultaten av dessa insatser nu börjat visat sig. Av de betydande reformer som genomförts må här erinras om tillskapandet av brottsbalken och polisväsendets nya organisation. För närvarande pågår arbete på partiella reformer beträffande olika delar av det kriminalpolitiska området. Bland annat verkställer kommittén för anstaltsbehandling en översyn av lagstiftningen om behandlingen av personer som tagits in på fängvårdsanstalter och häkten. Utredningsarbete pågår också beträffande särskilda brottskategorier. Sålunda överväger 1968 års brottmålsutredning åtgärder mot butikssnatterier. Förslag har också framlagts om avkriminalisering av fylleribrotten. På vårdområdet har sakkunniga tillkallats för att göra en allmän översyn av den sociala vårdlagstiftningen. Översynen skall bl. a. omfatta vård- och

behandlingsmetoder, samordning av åtgärder och samarbete mellan olika samhällsorgan och institutioner. Även det materiella innehållet i bl. a. barnavårdslagen skall ses över.

Av särskilt intresse i förevarande sammanhang är den verksamhet som bedrivs av samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Innevarande år har framlagts förslag om ett bättre brottsförebyggande samarbete på det lokala planet. Förslaget har remissbehandlats och är nu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

De anförda exemplen på åtgärder av skilda slag som vidtagits eller övervägs i syfte att åstadkomma en förbättring på rättsvårdens område får självfallet inte undanskymma vikten av att uppmärksamheten ständigt hålls riktad på de angelägna spörsmål det här gäller eller tas till intäkt för underlåtenhet att fortsätta ansträngningarna att minska den omfattande brottsligheten. Reformarbetet inom kriminalpolitiken måste ständigt fortgå. I nuvarande läge anser dock utskottet att tillräckliga skäl saknas för riksdagen att ta initiativ till en utredning med de vittomfattande uppgifter som anges i motionerna.

Utskottet hemställer därför,

att förevarande motioner, I: 747 och II: 855 samt I: 752 och II: 860, icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 november 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Alexanderson (fp), fröken Mattson (s)*, herrar Hjorth (s)*, Schött (m), Svanström (cp), fru Lindström (s)*, herrar Helge Karlsson (s) och Richardson (fp);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fröken Bergegren (s), herrar Wiklund i Stockholm (fp), Oskarson (m), fru Bergander (s), herrar Polstam (cp), Rosqvist (s) och fru Jonäng (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Alexanderson* (fp), *Schött* (m), *Svanström* (cp), *Wiklund* i Stockholm (fp), *Richardson* (fp), *Oskarson* (m), *Polstam* (cp) och fru *Jonäng* (cp), vilka ansett dels att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse.

I de — — — (lika med utskottet) — — — brottslighetens bekämpande.

Av den preliminära statistiken över brott, som kommit till polisens kännedom, framgår att antalet brottsbalksbrott under 1968 fortsatt att stiga i oförminskad takt.

Som motionärerna framhåller är ökningen särskilt markant beträffande grövre och mer svårutredda brott. I hög grad oroande är att narkotikamissbruket och den brottslighet som föranleds därav ökat kraftigt under de senaste åren. Det är också högst otillfredsställande att nära 70 % av samtliga brottsbalksbrott och nära 80 % av tillgreppsbrotten förblir ouppklarade; för 1967 — det senaste året för vilket definitiva siffror föreligger — var sålunda uppklaringsprocenten för samtliga brott 33,6 % och för tillgreppsbrotten 21,6 %. Det bör understrykas att procenttalen gäller uppklarade brott i relation, icke till begångna brott utan till den med all sannolikhet avsevärt lägre siffran för under året anmälda brott.

Som framhållits från utskottets sida även tidigare år, då liknande motionsyrkanden prövats i riksdagen, är utvecklingen på rättsvårdens område ägnad att inge mycket stark oro. Utvecklingen ger enligt utskottets mening klart vid handen att vidtagna åtgärder varit otillräckliga och att samhället eftersatt den primära uppgiften att skydda medborgarna mot övervåld och skador till liv och egendom. Att snabba och effektiva samhällsåtgärder kan ge resultat synes den preliminära brottsstatistiken för första halvåret 1969 ge ett visst belägg för. Även om det är för tidigt att dra några säkra slutsatser synes polisens samlade aktion mot narkotikabrottsligheten ha orsakat en nedgång i fråga om vissa grova brott samt ordinära tillgrepps- och bedrägeribrott. Misshandels- och skadegörelsebrott har dock fortsatt att öka.

I enlighet med vad som framhålls och närmare utvecklas i motionerna anser utskottet det vara erforderligt med en samordning av samhällets åtgärder på rättsvårdens område. En utredning med parlamentarisk medverkan bör därför tillsättas för att skapa underlag för ett mer samlat grepp på de samhälleliga initiativen för brottslighetens bekämpande. Utredningen bör med stöd av tillgängliga utrednings- och forskningsresultat — inhemska som utländska — söka komma fram till en enhetligare bedömning av såväl mål som medel och skapa underlag för en upp- rustning av barnvårds-, polis-, åklagar- och domstolsorganisationerna, som kan möjliggöra en snabbare och effektivare handläggning hos de olika myndigheterna. Stor vikt bör läggas vid den brottsförebyggande verksamheten, och det bör ligga i utredningens uppdrag att föreslå åtgärder som kan vara ägnade att kanalisera medborgarnas och framför allt de ungas impulser och aktiviteter i en positiv och konstruktiv riktning.

dels att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till förevarande motioner, I: 747 och II: 855 samt I: 752 och II: 860, i skrivelse till Kungl. Maj:t an- håller om utredning under parlamentarisk medverkan för att ut- arbeta förslag till en samlad aktion i syfte att effektivisera rätts- vården.